تهیه و تنظیم: دکتر بهنام اسماعیلی *

گفت‌وشنود در داروخانه

مقدمه:

همکاران محترم داروساز هرروزه با سئوالاتی از سوی بیماران و مراجعه‌کنندگان به داروخانه روبرو می‌باشند. بیمار می‌خواهد که اطلاعاتی در مورد بیماری خود بدست آورده، از کم و کیف درمان آگاه شود و عوامل تأثیرگذار بر روند بیماری یا درمان خود را شناسائی نماید.

در چنین مواردی دکتر داروساز بعنوان «سنگ صبور» با حوصله و دل سپردن به درد دل بیمار مشکل او را درك، و اطلاعاتی به زبان ساده در اختیار او قرار می‌دهد. «گفت و شنود در داروخانه» مطالبی را در چهارچوب گفته شده تهیه و خدمت همکاران تقدیم می‌دارد.

س: آلودگی به کرمك (اکسیور) به چه شکل است؟

ج: تخمهای این کرم که به اسامی Oxyuris vermicularis و Enterobius vermicularis نامیده می‌شوند، سفید و کوچك بوده، همراه غذا، نوشیدنیهای آلوده، یا با مکیدن انگشتان و جویدن ناخنها (که با مقعد تماس داشته‌اند) وارد بدن شده و چرخهٔ زندگیشان شروع می‌شود. مایع موجود در اثنی‌عشر تخمها را می‌شکند و لاروها (کرم نابالغ) در رودهٔ کوچك آزاد می‌شوند. لاروها در مدت ۱۴ روز به کرم بالغ تبدیل می‌گردند. کرم بالغ در هر دو رودهٔ کوچك و بزرگ زندگی می‌کند. کرم نر پس از بارور کردن کرم ماده در اثنی‌عشر می‌میرد. کرم ماده معمولاً شبها بسوی مقعد مهاجرت می‌کند. هر کرم ماده حدود ۱۰۰۰۰ تخم در مقعد رها می‌سازد که به روی هم به اندازهٔ یك سر سوزن می‌باشند. کرم ماده بلافاصله پس از تخم‌ریزی مرده و از بین می‌رود. تخمها به پوست ناحیهٔ پرنیه می‌چسبند و سریعاً از پوست به لباس، حوله‌ها و ناخنها منتقل شده و از طریق مکیدن انگشتان به دهان راه پیدا می‌کنند.

* مراکز اطلاعات دارونی دانشکده داروسازی - دانشگاه علوم پزشکی تهران

س: آیا تخمها خارج از بدن زنده می‌مانند؟

ج: تخمها پس از انتقال به لباس یا رختخواب ممکن است همراه گرد و خاك در منزل پراکنده شوند. در صورت وجود رطوبت موردنیاز تخمها می‌توانند هفته‌ها زنده بمانند واز طریق استنشاق یا بلعیده شدن، مجدداً وارد بدن شده، باعث آلودگی گردند. چرخهٔ زندگی کرمك برحسب زندگی از ۱۰ تا ۴۰ روز تغییر می‌کند.

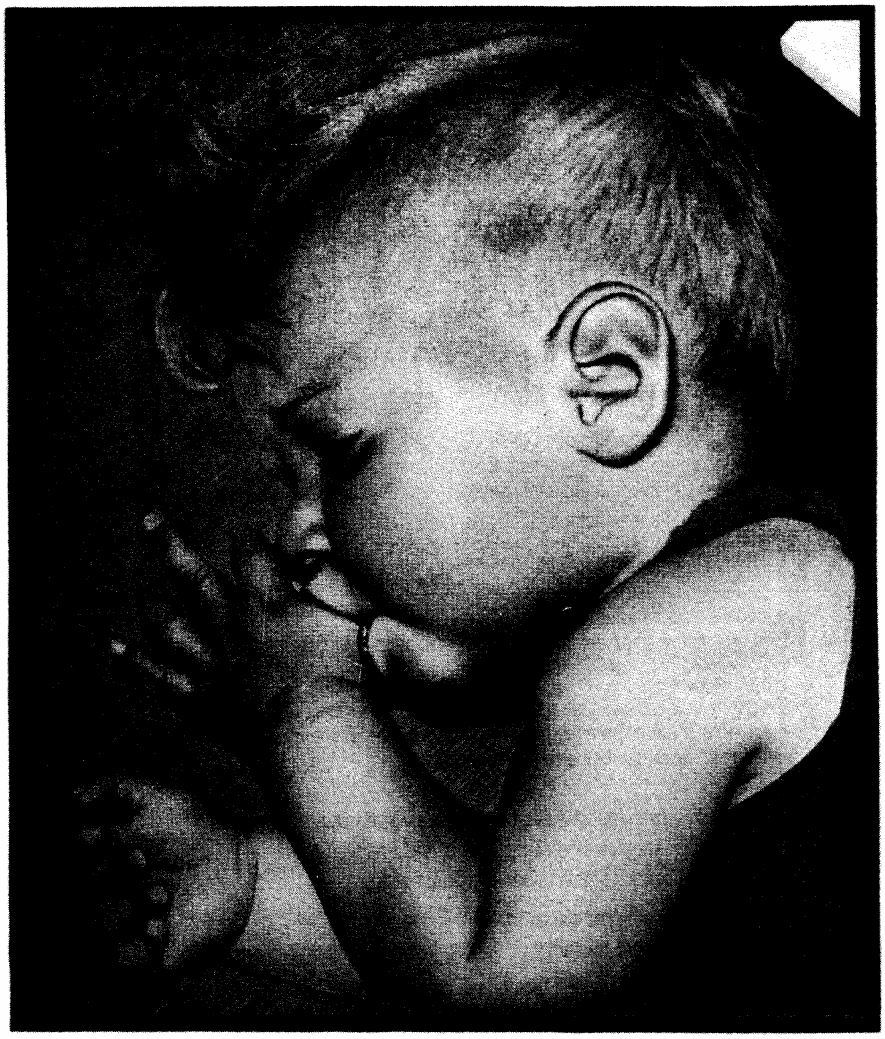

مکیدن انگشتان که با مقعد تماس داشته باشند، یکی از راههای آلودگی به کرمك است.

س: در صورت وجود آلودگی به کرمك چه نکاتی را بایستی در نظر داشت؟

ج: ۱ـ درمان کلیهٔ افراد خانواده، ۲ـ

شستشوی دستها با صابون پس از توالت و قبل از غذا خوردن، ۳ـ کوتاه کردن ناخنها، ۴ـ تعویض و شستشوی لباسهای زیر یک روز درمیان و قرار دادن تشکها در هوای آزاد، ۵ـ حداقل تماس سایر افراد با فرد آلوده.

تودهٔ بهم چسبیده تخمها در مقعد سبب تحریك و خارش می‌شود که گاهی دردناك و باعث ناراحتی فراوان می گردد. خاراندن زیاد باعث ایجاد خراش در پوست می‌نمایند که با اضافه‌شدن باکتری‌ها، زخم چرکی می‌شود. شدت خارش در شب بیشتر و سبب اختلال در خواب می گردد بطوریکه روز بعد علائم خستگی و تحریك‌پذیری در فرد کاملاً مشخص است. این علائم همراه با بی‌اشتهائی غالباً در آلودگی به کرمك دیده می‌شود. گرچه خارش شایعترین علامت ابتلاء به کرمك می‌باشد ولی اغلب موارد بدون علامت بوده و باتوجه به سرایت سریع آن به سایر افراد خانواده، درمان و رعایت نکات بهداشتی فوق در کل افراد خانواده باید مدنظر قرار گیرد. هرچند نبایستی این مطلب در افراد یك خانواده هراس و نگرانی تولید کند. درمان افراد یك خانواده بیشتر جهت

○ هر کرم ماده حدود ده‌هزار تخم در مقعد رها می‌سازد که برروی هم به اندازه سر یک سوزن می‌باشند.

پیشگیری و نیز جلوگیری از انتقال چندبارهٔ آلودگی در بین افراد یك فامیل می‌باشد. این درمان بایستی همزمان انجام گیرد. برای جلوگیری از انتقال مجدد کرمك در یك فرد، گرفتن ناخنها و شستشوی دستها پس از توالت و قبل از غذا خوردن بخصوص صبحها ضروری است. استحمام باعث جدا شدن تخمها از پوست ناحیه مقعد می گردد و بسیار مفید است. بهتر است

○ برای جلوگیری از انتقال مجدد کرمک در یک فرد، گرفتن ناخنها و شستشوی دستها پس از توالت و قبل از غذاخوردن بخصوص صبحها ضروری است.

موقع خواب از زیر شلواری تنگ استفاده شود گرچه البسه گرم باعث افزایش بیقراری شده منجر به تحریك بچه‌ها به خارش ناحیه مقعد می گردد. بعلت چسبیدن تخمها به البسهٔ زیر و رختخواب بایستی لباسهای زیر را مرتباً تعویض نمود و رختخواب را در هوای آزاد قرار داد. عادت به جویدن ناخنها را باید در بچه‌ها از بین برد، پوشاندن دستکش در این زمینه می‌تواند مفید واقع شود.

س: کرمك چگونه درمان می‌شود؟

ج: تشخیص کرمك از طریق آزمایش مدفوع و یا برداشت نمونه توسط پزشك با کمك نوارهای چسبناك و مشاهدهٔ آن زیر میکروسکوپ می‌باشد. اولین مرحلهٔ درمان رعایت کامل نکات بهداشتی فوق است. پزشك شما با انتخاب داروی پی‌پرازین یا مبندازول درمان را قطعی می کند. مصرف یك دز منفرد دارو باعث کشتن کرمهای بالغ می‌شود، لذا تکرار درمان ۱۴ روز پس از بار اول برای از بین بردن کرمهای بالغ شده از تخمها الزامی می‌باشد.